

ПЕДАГОГІКА

УДК 37 (410.1) (09) «18»

Тетяна Комісаренко

(Умань)

ВІКТОРІАНСЬКИЙ ПІДХІД ДО ЖІНОЧОЇ ОСВІТИ У ХІХ СТОЛІТТІ В АНГЛІЇ

Анотація

В статті представлено освітній процес доби Вікторіанства. Окреслено специфіку діяльності жіночих освітніх закладів. Охарактеризовано жіночі постаті, яким вдалося увійти в історію, а також змінити вигляд науки свого часу.

Ключові слова: академічний світ, гувернантка, вікторіанський підхід, жіноча освіта, благодійні школи.

Summary

This article presents the educational process of Victorianism. Specifics of activity of women's educational establishments are outlined. Characterized the female figures who managed to enter history, as well as change the form of science of their time.

Key words: academic world, governess, Victorian approach, women's education, charity schools.

Англійський академічний світ довго залишався чоловічою територією, жінкам прийшлося прикласти чимало зусиль, щоб порівнятись в правах з чоловіками.

Якість освіти, яку могли отримати дівчата, залежала від соціального класу до якого належали їхні сім'ї. Діти з бідних сімей мали можливість відвідувати благодійні школи. Дівчат навчали рукоділля, кулінарії, не заглиблюючись в науки. Освіту отримували в пансіонах, які могли розрізнятись по статусу, однак у закладах для багатих панували спартанські порядки. Правила були суворі, за будь-яку провину дівчаток карали тілесно, популярними були удари лінійкою по руках. Також освіту дівчатка могли

отримати в «робочих будинках» – за умови, що їхні батьки також там працюють. Існували ще сільські школи, в яких не відбувалось вікового поділу – і старші, і молодші могли навчатись разом, отримуючи різні завдання [1].

Згідно опитуванню 1841 року, 67% чоловіків та 51% жінок називали себе освіченими, тому що могли написати власне ім'я. З 1880 року в Англії початкова освіта стала обов'язковою і для хлопчиків, і для дівчаток.

Юні вікторіанки навчались живопису, музиці, танцям та французькій мові. Щоб виховати юну леді, дівчинку могли віддати в приватну школу, або запросити гувернантку додому. Гувернантками ставали освічені, але бідні дівчата. Школи пропонували стандартну програму навчання, а зміст навчальної програми, яку пропагувала гувернантка залежала від самої гувернантки. Катерина Коуті наводить приклад такого плану уроку з посібника вчительки, який написала міс Джонсон в 1867 року:

1. Назви основні історичні визначні місця Англії.
2. Яка з планет ближче до Сонця, а яка далі? Назвіть їхні діаметри і період обертання навколо Сонця.
3. Назви головні історичні постаті в період правління Октавіана Августа.
4. Розкажи про переваги та недоліки навчання в Спарті.
5. Назви генералів Наполеона Бонапарта.
6. Скільки існує типів архітектури?

Тема твору: гордість.

Вікторіанські екзаменаційні питання вражають широтою тем, але не заглиблюються в предмет. Дівчатам привививали загальну ерудицію, а не серйозні предметні знання і методологію тієї чи іншої науки. Головним методом навчання було «зазубрювання», яке передбачало, що дівчатка повинні запам'ятовувати великі фрагменти текстів. Неважко здогадатись, що найкращі оцінки отримували ті, в кого була хороша пам'ять [2].

Вікторіанський підхід підкреслював те, що чоловіче є нормою, тоді, як жіноче – відхилення. Жінка, на думку людей того часу, включаючи іменитих

учених, володіє менш розвиненим мозком, ніж чоловік. Крім того, концентруючись на освіті, жінка поводить себе егоїстично, не виконує свої безпосередні обов'язки. Не дивно, що при такому підході жіночий розум сприймався як свого роду вада, хвороба, яку можна виправити одруженням [3].

Проте, в англійській освіті були свої революційні постаті, подібні Костянтину Ушинському. Завдяки їм жіноча освіта реформувалась. Так з'явилися Челтенхемський жіночий коледж й Університетська школа Північного Лондона, заснована Мері Басс, де дівчат готували до вступу в університет. У 1840-х роках відкрилися два жіночих коледжі: Королівський коледж і Жіночий коледж, в якому навчалась мистецтву одна з дочок Чарльза Діккенса. У 70-х роках дівчата вже відвідували заняття в коледжах Ньюнхем і Гіртон в околицях Кембриджа, а також в двох коледжах Оксфорда (втім, вікторіанці і тут дотримувалися пристойності – під час спільних з молодими людьми занять з дівчатами мала бути компаньйонка). В цю ж пору відкрилася Академія витончених мистецтв Слейда з спільним навчанням і з'явилася Лондонська медична школа для жінок. Першим вищим навчальним закладом Англії, де могли навчатися в тому числі і жінки, став Лондонський університет. В Оксфорді та Кембриджі жінки вчаться з 1884 і 1881 років [1].

Незважаючи на те, що жіночих імен в історії науки вікторіанської епохи набагато менше, ніж чоловічих, деяким дослідницям і винахідницям вдалося увійти в історію, а також змінити вигляд науки свого часу. Ада Лавлейс в сорокових роках ХІХ століття написала перший у світі комп'ютерний алгоритм для механічного комп'ютера Чарльза Беббіджа. Мері Еннінг фактично заснувала польову палеонтологію, розкопуючи кістки доісторичних ящірок на берегах графства Дорсет. Кароліна Гершель, яка приїхала до Англії з ГанOVERA, ще в кінці ХVІІІ століття відкрила три нових туманності і комету, а в 1835 році офіційно стала членом Королівського астрономічного товариства.

Освіта дозволила жінкам займатися професійною діяльністю і самостійно заробляти собі на життя. Це приводило до зміни устрою патріархальної сім'ї. Сім'я продовжує грати велику роль у культурі, але її

функції ускладнюються. Жінка стала більш незалежною, збільшилася ступінь її свободи. Жінкам стали доступні багато професій, від лікаря та агронома до будівельника. Раніше жінки були лише суб'єктом творчого розуміння, тепер з'явилися жінки-поети, скульптори, художники. Проте, їхнє реальне становище ускладнилося, вимоги до них з боку сім'ї та суспільства збільшилися. Жінкам доводиться постійно відповідати на нові виклики часу, так як гендерне питання було і залишається актуальним у всі часи.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Леді проти гувернанток [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://newtonew.com/culture/ledi-protiv-guvernantok-zhenskoe-obrazovanie-v-viktorsianskoy-anglii>.
2. З історії жіночої освіти в Європі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://anna-warvick.livejournal.com/112959.html>.
3. Жіноча освіта [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%96%D0%B5%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B5_%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B5.
4. Розвиток традицій жіночої освіти в Англії XIX століття [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://revolution.allbest.ru/pedagogics/00690138_0.html.

Комісаренко Тетяна Михайлівна – викладач кафедри іноземних мов Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, тел. 0964174141, komisarenko.tanya@i.ua; сертифікат: ТАК; про конференцію дізналась з електронного листа.